

היום נלמד בעזרת ה':

ביצה דף מ

(המשך מעמוד קודם)

משנה: אדם שהיו לו פירות מונחים בעיר אחרת והוא לא עשה עירוב בכדי שיוכל ללכת ולקחת אותם משם, אבל בני העיר ההיא עשו עירוב בכדי שיוכלו ללכת ולהביא לו את הפירות – אסור להם להביא לו אותם מכיון שהפירות קנו שביתה כרגלי בעליהם שלא עירב.

מי שהזמין אורחים מעיר אחרת שבאו על ידי עירוב שהם עשו, והוא לא עשה עירוב – אסור להם לקחת לאחר הסעודה מנות מהסעודה לאכול בביתם, מכיון שהמנות קנו שביתה כרגלי בעל הבית שלא עשה עירוב. אבל אם זיכה להם בעל הבית את המנות מערב יו"ט (על ידי שמסרם לאחר שימשוך אותם בעבורם, שהכלל הוא 'זכין לאדם שלא בפניו') - מותר להם להוליכם, מכיון שזכו בהם מערב יו"ט קנו המנות שביתה כרגליהם.

גמרא: נחלקו הדעות באדם שהפקיד את פירותיו אצל חבירו לשומרם מערב יו"ט, וביו"ט הוא רוצה לקחתם למקום שהוא עירב, אלא שמקום זה הוא מחוץ לתחום של חבירו שומר הפקדון שלא עשה עירוב – לדעת רב הפירות קנו שביתה כרגלי שומר הפקדון, ולדעת שמואל כרגלי בעליהם המפקיד.

הגמרא מנסה לתלות את המחלוקת הזו במחלוקת אחרת של רב ושמואל לענין שמירה בניזקין:

אם הכניס ברשות בעל החצר: המכניס את בהמתו לחצר חבירו שלא ברשות – חייב על הנזקים שעשתה בהמתו בחצר ומאידך בעל החצר פטור על הנזקים שנגרמו לבהמה. אבל אם ביקש רשות מחבירו להכניסה לחצר – לדעת חכמים בעל החצר חייב על הנזקים שיקרו לבהמה ואילו בעל הבהמה פטור על הנזקים שתעשה בהמתו, מכיון שלדעתם הסכמת בעל החצר להכניס את הבהמה לחצירו מהווה הסכמה לשמור עליה. אבל לדעת רבי בעל החצר פטור על הנזקים שיקרו לבהמה (ואילו בעל

(המשך בדף הבא ↓)

הבהמה חייב על הנזקים שתעשה בהמתו), מכיון שלדעתו ההסכמה להכניס את הבהמה לחצר היתה רק על עצם ההכנסה ולא על השמירה, אלא אם כן הסכים בעל החצר בפירוש לשמור על הבהמה.

נחלקו רב ושמואל כמי ההלכה: לדעת רב הלכה כחכמים, לדעת שמואל הלכה כרבי. לכאורה מחלוקתם של רב ושמואל אצלינו תלויה במחלוקת הנ"ל. לדעת רב שבעל החצר חייב בשמירה - גם הפירות קונות שביתה כרגלי שומר הפיקדון (הדומה לבעל החצר), ואילו לדעת שמואל שבעל החצר לא חייב בשמירה - גם הפירות לא קונות שביתה כרגלי שומר הפיקדון.

הגמרא דוחה: רב בסוגייתנו אמר את דבריו אפילו לדעת רבי - מכיון שכאן קיבל על עצמו שומר הפיקדון בפירוש לשמור על הפירות ולכן הם גם קונות שביתה כרגליו. ואילו שמואל בסוגייתנו אמר את דבריו אפילו לדעת חכמים - מכיון שדוקא בבהמה שמח בעליה שיקבל בעל החצר שמירה עליה מפני שאז הוא יפטר מלשלם על הנזקים שתעשה בחצר, אבל לענין קניית שביתה לא נח לאדם שפירותיו יקנו שביתה כרגלי שומר הפיקדון.

הגמרא מקשה על דעת רב ממשנתנו:

תנן ואם עירב הוא פירותיו כמוהו: לכאורה לדעת רב עדיין היו צריכים להיות הפירות בתחום שומר הפיקדון? הגמרא מתרצת שמדובר במקרה ששומר הפיקדון ייחד בביתו קרן זוית ששם יונחו הפירות, דהיינו שהוא השאיל מקום בביתו למפקיד ולא קיבל על עצמו את שמירת הפירות, ולכן נחשבים הפירות עדיין ברשות המפקיד. אבל אם לא היה מייחד לו קרן זוית דהיינו שהיה מקבל על עצמו את שמירתם היו קונים הפירות את שביתתו.

קושיא נוספת על דעת רב ממשנתנו:

מי שזימן אצלו אורחים: מדוע מי שזיכה את המנות לאורחים מערב יו"ט יכולים לקחתם לביתם, והרי לאחר שזיכה להם הוא שומר אותם אצלו בשבילם והיינו שהוא נהיה שומר הפיקדון שלהם, ולדעת רב צריכה להיות שביתת המנות כרגליו?

הגמרא מתרצת שבמעשה הזיכוי על ידי אחר מונח גם שהשאיל להם את המקום לאחר מכן (ייחד להם קרן זוית) כנ"ל. **תירוץ נוסף:** מכיון שכל פעולתו היתה לזכות להם בשביל שיצאו המנות משביתתו לשביתתם - לא קנו המנות את שביתתו אלא את שביתתם.

רב חנא בר חנילאי: הלך בערב יו"ט לעיר אחרת ועשה עירוב כדי שיוכל לחזור לביתו ביו"ט. בהגיעו לעיר השניה בערב יו"ט, קנה בשר ותלה אותו על בריח הדלת של בית מארחיו. בהגיע יו"ט הלך לשאול את רב הונא האם מותר לו לקחת את הבשר לביתו או לא? אמר לו רב הונא: אם אתה תלית את הבשר מותר, ואם המארחים תלו אותו אסור.

הגמרא מבארת שרב הונא היה תלמידו של רב הסובר שהפירות כרגלי שומר הפיקדון, ולכן אם רב חנא תלה את הבשר על הבריח נחשב הדבר רק שהמארחים השאילו לו את מקום הבריח (ייחדו לו קרן זוית) והפירות נשארים ברשותו וכרגליו, אבל אם הם תלו את הבשר נחשב הדבר שהם שומרי פקדון הבשר והוא קנה שביתה כרגליהם.

הגמרא מקשה מספר קושיות על הוראתו של רב הונא - שאם היו המארחים תולים לו את הבשר היה קונה הבשר שביתה כרגליהם:

שור של פטם: למדנו לעיל שרגליו כרגלי הקונה אותו מכיון שבעליו יודע שמחר יקנו אותו אחרים. וכל שכן כאן שברור שדעתו של רב חנא היתה לקחת את הבשר למחר?

הלכה כרבי דוסא: שהמוסר בהמה לרועה ביו"ט הרי היא כרגלי הרועה, מכיון שישנו רק רועה אחד בעיר ודעת כולם למסור לו את הבהמה. וכל שכן כאן כנ"ל?

אלא שאני רב חנא: הנושא כאן אינו לענין תחומין אלא לענין דין 'בשר שנתעלם מן העין' האסור באכילה. מכיון שרב חנא היה טרוד בלימודו, אם המארחים היו תולים לו את הבשר ודאי שהיה מסיח דעתו ממנו (וכמובן שגם מארחיו) והיה אסור לו לאכול אותו. אבל מכיון שהוא עצמו תלה אותו הוא אינו מסיח דעתו ממנו ו'לא נתעלם הבשר מהעין'.

משנה: מדבריות ובייתות: בהמות מדבריות = בהמות הנמצאות במדבר מחוץ לעיר ואין דעתו עליהם. בהמות בייתות = בהמות ביתיות.

ביום טוב אסור להשקות ולשחוט את הבהמות המדבריות, משום מוקצה. ויבואר בגמרא.

אָפֶר: מקום מרעה מחוץ לעיר.

נמרא: קושיא: מדוע נקט התנא שאסור 'להשקות' את המדבריות, והרי ברור שזה מותר? **תירוץ:** אכן מותר להשקותם, אלא אגב שנקט התנא שאסור לשחוטם הוא נקט 'להשקותם' ללמדנו שכדאי להשקות את הבהמה לפני השחיטה, כדי שיהיה נוח להפשיט את עורה.

ונכנסות ברביעה ראשונה: כלומר נכנסות לעיר בחודש חשוון.

ומי אית ליה לרבי מוקצה? מכך שרבי חולק בברייתא מה הן בהמות מדבריות, משמע שהוא סובר שאסור לשוחטן ביו"ט משום מוקצה. והרי רבי אמר לרבי שמעון בנו שפצעילי תמרה (= תמרים שלא מתבשלים באילן לעולם, ולכן תולשים אותם ומניחים אותם בתוך כלי העשוי מכפות תמרים, ושם הם מתבשלים) קודם בישולם אינם מוקצה לדעת רבי שמעון ומותר לאוכלם ביו"ט, לפי שאין 'מוקצה' לרבי שמעון חוץ מגרוגרות וצימוקים שהעלה אותם לגג ליבשם, ובכך הוא דחה אותם בידיים עד שיתייבשו, ולכן הם מוקצה, אבל את פצעילי התמרה הוא לא דחה בידיים ולכן אינם מוקצה. כעת הגמרא מבינה שמכך שרבי ביאר את דעת רבי שמעון א"כ הוא סובר כמותו שאין מוקצה, וזה סותר את דבריו לגבי בהמות מדבריות שמשמע שהוא סובר שיש מוקצה.

תירוץ א': בהמות מדבריות שאינם נכנסות ליישוב כלל (שלדעת רבי הם נחשבות ל"מדבריות") הרי הם כגרוגרות וצימוקים, שהוא דוחה אותם בידיים.

תירוץ ב': רבי אמר לבנו שלדעת רבי שמעון אין מוקצה, אבל רבי עצמו סובר שיש מוקצה.

תירוץ ג': אכן רבי סובר שאין מוקצה, אלא הוא אמר זאת לדעת רבנו, כלומר לשיטתכם שיש מוקצה תודו לי שבהמות היוצאות ורועות בפסח ונכנסות ברביעה ראשונה הם בייתות ולא מדבריות.

 הדרן עלך משילין, וסליקא לה מסכת ביצה

**"הַלֵּל אוֹמֵר... וְאֵל תֹּאמֵר לְכַשְׂאֲפָנָה אֲשֶׁנָּה,
שָׂמָא לֹא תִפְנֶה".** (אבות ב, ד)